

O wprowadzenie inicjatywy uchwałodawczej mieszkańców, jako standardu we wszystkich polskich gminach zabiega Fundacja im. Stefana Batorego zachęcając do udziału w programie "Masz Głos, Masz Wybór". Akcja trwa od 2006 roku, jednak według przeprowadzonych badań zaledwie 11 % gmin umieściło taką możliwość w swoich statutach.

Wpływ mieszkańców na działalność samorządów ogranicza się często do udziału w wyborach i zaufaniu, że ich przedstawiciele będą dobrze reprezentowali lokalną społeczność. Wszelkie pomysły i inicjatywy muszą później trafić do radnych, którzy nadadzą im formę uchwały, a to zwykle procedura długa i żmudna. Nawet wtedy nikt im nie zagwarantuje, że w efekcie ich postulaty zostaną przedstawione w formie jakiej oczekiwali. Filtr układów czy interesów politycznych powoduje, że ostateczna wersja uchwały poddanej pod głosowanie może dalece odbiegać od intencji pomysłodawców.

Wprowadzenie do miejscowego statutu możliwości tzw. obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej daje mieszkańcom możliwość przedkładania radom gmin i miast własnych projektów uchwał. Dotyczy to zarówno długofalowych inwestycji, określania wysokości opłat za usługi miejskie czy nawet wyróżnień np. honorowego obywatelstwa. W Lublinie taka inicjatywa dotyczyła nadania skwerowi imienia Ofiar Wołynia.

Takie prawo aktywizuje obywateli do wpływania na funkcjonowanie samorządu, zachęca do konkretnego określenia swoich potrzeb i oczekiwań. Wymagane procedury zmuszają także do precyzyjnego formułowania postulatów, gdyż projekt uchwały jest oficjalnym dokumentem. Zamiast protestować i liczyć na poparcie radnych można po prostu przedstawić własne rozwiązanie. W postaci uchwały.

Dla radnych nie stanowi to żadnego ograniczenia ich kompetencji. Dostają do ręki „gotowce” – projekty uchwał, o których wiadomo, że mają poparcie mieszkańców. Wspólnie wypracowywane są decyzje dotyczące rozwoju gminy.

Fundacja Batorego, poprzez akcje „Masz Głos. Masz Wybór” chce doprowadzić do sytuacji, gdy obywatelska inicjatywa uchwałodawcza stanie się standardem we wszystkich polskich gminach. Tam, gdzie w statucie gminy jest zapis o obywatelskiej inicjatywie uchwałodawczej trzeba z niego po prostu korzystać. Jeśli statut nie dopuszcza takiej możliwości należy złożyć do rady gminy lub miasta wniosek o jego dodanie. W wielu gminach trwają akcje na rzecz ustanowienia inicjatywy uchwałodawczej. Jest tak przykładowo w Szydłowcu, czy w Wieliczce gdzie zbierane są podpisy pod wnioskiem w tej sprawie.

Najaktywniejsi i najsukuteczniejsi uczestnicy akcji, którym uda się przeprowadzić zmianę w statucie i doprowadzą do współpracy mieszkańców z lokalnymi władzami, mogą ubiegać się o wyróżnienie podczas uroczystej gali nagrody Super Samorząd 2013 objętej honorowym patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego.